קיצור שלחן ערוך — הלכות טמאת כהן

הַכֹּהֵן מְזֻהָר שֶׁלֹּא לְטַמֵּא לְמֵת. וַאֲפִלּוּ נֶפֶל שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְקַשְּׁרוּ אֵבָרָיו בְּגִידִין, חָשׁוּב מֵת. (אֲבָל אִם הִפִּילָה תּוֹךְ אַרְבָּעִים יוֹם, לָא חָשִׁיב אֶלָּא כְּמַיָּא בְּעָלְמָא). וְלָאו דַּוְקָא לְמֵת שָׁלֵם, אֶלָּא אֲפִלּוּ לִדְבָרִים שֶׁנִּפְרָשִׁים מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ דָּם וְכַדּוֹמֶה. וְכֵן אָסוּר לְטַמֵּא לְאֵבֶר מִן הַחַי, אִם יֵשׁ עָלָיו בָּשָׂר כָּל כָּךְ, שֶׁאִם הָיָה מְחֻבָּר, הָיָה רָאוּי לְהַעֲלוֹת אֲרוּכָה. וַאֲפִלּוּ לְאֵבֶר שֶׁל עַצְמוֹ, אָסוּר לוֹ לְטַמֵּא. וְאָסוּר לְכֹהֵן לִכָּנֵס לְבֵית שֶׁיֵּשׁ שָׁם גּוֹסֵס. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַגּוֹסֵס הֲרֵי הוּא כְּחַי לְכָל דָּבָר וְאֵינוֹ מְטַמֵּא. מִכָּל מָקוֹם עוֹבֵר הַכֹּהֵן עַל לֹא יְחַלֵּל, שֶׁהוּא מְזֻהָר שֶׁיִּשְׁמֹר כְּהֻנָּתוֹ שֶׁלֹּא תִתְחַלֵּל, וְשֶׁמָּא יָמוּת זֶה תֵּכֶף.

אָסוּר לַכֹּהֵן לִכָּנֵס תַּחַת אֹהֶל שֶׁיֵּשׁ מֵת תַּחְתָּיו, אֲפִלּוּ הוּא אֹהֶל גָּדוֹל מְאֹד. וַאֲפִלּוּ יֵשׁ שְׁנֵי חֲדָרִים, אֲשֶׁר בְּחֶדֶר אֶחָד יֵשׁ מֵת וְיֵשׁ בַּמְּחִצָּה הַמַּפְסֶקֶת נֶקֶב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טֶפַח עַל טֶפַח, אָסוּר לִכָּנֵס גַּם לַחֶדֶר הַשֵּׁנִי, כִּי נֶקֶב טֶפַח עַל טֶפַח, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. וְכֵן אִם אֵצֶל הַחֶדֶר הַשֵּׁנִי יֵשׁ עוֹד חֶדֶר שְׁלִישִׁי וּבֵינֵיהֶם גַּם כֵּן נֶקֶב טֶפַח עַל טֶפַח, הוֹלֶכֶת הַטֻּמְאָה גַּם לַחֶדֶר הַשְּׁלִישִׁי, וְכֵן לְעוֹלָם. וְנֶקֶב הֶעָשׂוּי לְאוֹרָה, אֲפִלּוּ אֵין בּוֹ אֶלָּא כְּפוֹנְדְיוֹן, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה.

וְלָכֵן בְּמִדִּינוֹתֵינוּ שֶׁגַּגּוֹת הַבָּתִּים בּוֹלְטִין לַחוּץ בְּרֹחַב טֶפַח, וְקָיְמָא לָן דִּרֹחַב טֶפַח מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה, וְאִם כֵּן זֶה הַקָּצֶה מִן הַגַּג, הֲוֵי אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. לְפִי זֶה שְׁנֵי בָּתִּים סְמוּכִין זֶה לָזֶה, אִם יֵשׁ מֵת בְּאֶחָד מֵהֶן, הוֹלֶכֶת הַטֻּמְאָה דֶּרֶךְ פֶּתַח אוֹ חַלּוֹן תַּחַת הַקְּצָווֹת מִן הַגַּגִּין שֶׁבּוֹלְטִין לַחוּץ, וְנִכְנֶסֶת גַּם לְתוֹךְ הַבַּיִת הַשֵּׁנִי דֶּרֶךְ חַלּוֹן אוֹ פֶּתַח פָּתוּחַ, וְאָסוּר לַכֹּהֵן לִכָּנֵס גַּם לְתוֹךְ הַבַּיִת הַשֵּׁנִי. וְכֵן אֲפִלּוּ כַּמָּה בָּתִּים הַסְּמוּכִים זֶה אֵצֶל זֶה.

וַאֲפִלּוּ הַגַּגִּין אֵינָן שָׁוִין, אֶלָּא זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וַאֲפִלּוּ הַגַּג שֶׁהַטֻּמְאָה שָׁם בַּבַּיִת הוּא גָּבוֹהַּ הַרְבֵּה מִן הַגַּג הַשֵּׁנִי אוֹ בְּהִפּוּךְ, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא, דְּאָמְרִינַן, חֲבֹט רְמִי. פֵּרוּשׁ, שֶׁאָנוּ רוֹאִים כְּאִלּוּ הָעֶלְיוֹן נָחְבָּט וְנִשְׁפָּל עַד לְמָטָּה. וּמֵאַחַר שֶׁאִם הָיָה נִשְׁפָּל עַד הַתַּחְתּוֹן, הָיָה נוֹגֵעַ בּוֹ, עַל כֵּן הוֹלֶכֶת הַטֻּמְאָה מִזֶּה לָזֶה. אֲבָל אִם יֵשׁ הֶפְסֵק בֵּינֵיהֶם אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, שׁוּב אֵינָהּ הוֹלֶכֶת הַטֻּמְאָה.

וְכֵן כְּשֶׁיֵּשׁ קוֹרָה מְנַחַת עַל הַמָּבוֹי, כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין לְעֵרוּב, וְהִיא רְחָבָה טֶפַח וְהַגַּגִּין מַאֲהִילִין עָלֶיהָ טֶפַח מִכָּאן וְטֶפַח מִכָּאן, אִם כֵּן בָּאָה הַטֻּמְאָה מִן תַּחַת הַגַּג אֶל תַּחַת הַקּוֹרָה, וְהִיא מְבִיאָה אֶת הַטֻּמְאָה אֶל תַּחַת גַּג הַבַּיִת שֶׁמִּצַּד הַשֵּׁנִי, וּמִתְפַּשֶּׁטֶת בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ אֹהֶל טֶפַח עַד הַמָּקוֹם שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵק. וְכֵן כְּשֶׁיֵּשׁ בֵּין שְׁנֵי בָּתִּים כִּפָּה מִבִּנְיָן (גֶעוועלבונג), כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשִׂין לְשַׁעַר הֶחָצֵר, הַדִּין כֵּן הוּא. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין עַל הַכִּפָּה גַּג בּוֹלֵט, מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי בָּאָה הַטֻּמְאָה מִתַּחַת גַּג הַבַּיִת לְתַחַת הַכִּפָּה. וְאוּלָם לִפְעָמִים בּוֹנִין אֶת הַכִּפָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ כְּמוֹ רַגְלַיִם מִן הַקַּרְקַע וּלְמַעְלָה, וְאִם כֵּן יֵשׁ סְתִימָה אֵצֶל כָּתְלֵי הַבָּתִּים אִם אֵין עָלֶיהָ גַּג בּוֹלֵט, וְהַסְּתִימָה שֶׁמִּן הַצַּד נִמְשֶׁכֶת יוֹתֵר מִן הַגַּג שֶׁלְּמַעְלָה, בְּזֶה הָעִנְיָן אֵין מָקוֹם לַטֻּמְאָה שֶׁתָּבוֹא, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ קְצָת הֶפְסֵק בְּלִי אֹהֶל. וְלִפְעָמִים יֵשׁ בֵּין בַּיִת לְבַיִת כֹּתֶל סָתוּם בְּלִי פֶּתַח, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ עָלָיו גַּג בּוֹלֵט, וְהַטֻּמְאָה בָּאָה מִגַּג לְגַג. וְיֵשׁ תַּקָּנָה לְעֵת הַצֹּרֶךְ לְהָסִיר אֶת הָרַעֲפִים בְּמָקוֹם אֶחָד שֶׁיִּהְיֶה קְצָת הֶפְסֵק בְּלִי אֹהֶל טֶפַח. וּצְרִיכִין לְהַשְׁגִּיחַ אִם אֵין מֵהַחוֹמָה עַצְמָהּ בּוֹלֵט טֶפַח כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשִׂין לִפְעָמִים בְּלִיטָה לַחוֹמָה (געזימס).

הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁהַפֶּתַח אֲשֶׁר עֲתִידִים לְהוֹצִיא דֶּרֶךְ שָׁם אֶת הַמֵּת מִן הָאֹהֶל אֲשֶׁר הוּא שָׁם, שֶׁעַל יְדֵי הוֹצָאָה זֹאת יִטְהַר הָאֹהֶל, אַף עַל פִּי שֶׁהַפֶּתַח הַזֶּה הוּא סָתוּם, מִכָּל מָקוֹם נִדּוֹן כְּאִלּוּ הוּא פָּתוּחַ, וְלָכֵן אָסוּר לַכֹּהֵן שֶׁיַּעֲמֹד שָׁם תַּחַת הַמַּשְׁקוֹף, אַף עַל פִּי שֶׁהַדֶּלֶת נְעוּלָה מִבִּפְנִים. וְכֵן אִם יֵשׁ שָׁם גַּג בּוֹלֵט טֶפַח נֶגֶד הַפֶּתַח, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לְכָל מָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר, כְּאִלּוּ הָיָה הַפֶּתַח פָּתוּחַ. אַךְ אִם נִפְתַּח מִצַּד אַחֵר פֶּתַח אוֹ חַלּוֹן שֶׁהוּא אַרְבָּעָה טְפָחִים עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים, אָז לֹא נֶחְשַׁב הַפֶּתַח הַסָּתוּם כְּאִלּוּ הָיָה פָּתוּחַ, וּמֻתָּר לַכֹּהֵן לַעֲמוֹד שָׁם אִם אֵין הַטֻּמְאָה יְכוֹלָה לְהַגִּיעַ אֵלָיו דֶּרֶךְ הַפֶּתַח אוֹ הַחַלּוֹן הַפָּתוּחַ.

כֹּהֵן שֶׁהוּא בַּבַּיִת אוֹ בְּחֶדֶר שֶׁהַדְּלָתוֹת וְהַחַלּוֹנוֹת סְגוּרִין בְּאֹפֶן שֶׁאֵין בַּפֶּתַח פָּתוּחַ טֶפַח וּבַחַלּוֹן אֵין נָקֵב כַּפָּנְדִּיוֹן, וְשָׁמַע שֶׁיֵּשׁ בִּשְׁכוּנָתוֹ מֵת, בְּאֹפֶן שֶׁאִם יִפְתַּח פֶּתַח אוֹ חַלּוֹן, יְהֵא מָקוֹם לַטֻּמְאָה שֶׁתָּבוֹא עָלָיו, אָסוּר לִפְתּוֹחַ, אֶלָּא יִשָּׁאֵר שָׁם כְּמוֹ שֶׁהוּא עַד שֶׁיּוֹצִיאוּ אֶת הַמֵּת. כִּי כָל זְמַן שֶׁאֵין פּוֹתֵחַ טֶפַח, אֵין הַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת, וּכְשֶׁיִּפְתַּח, תִּכָּנֵס.

אָסוּר לַכֹּהֵן לִקָּרֵב בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל מֵת אוֹ שֶׁל קֶבֶר. וְדַוְקָא כְּשֶׁהַמֵּת מֻנָּח בִּמְקוֹם קְבִיעָתוֹ. אֲבָל כְּשֶׁהוּא בַּמִּטָּה שֶׁמּוֹצִיאִין אוֹתוֹ וּבְעֵת אֲמִירַת צִדּוּק הַדִּין אַף כְּשֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתוֹ, אֵין שָׁם קְבִיעָתוֹ, וְאֵין צְרִיכִין לְהִתְרַחֵק כִּי אִם אַרְבָּעָה טְפָחִים.

כֹּהֵן שֶׁהוּא יָשֵׁן בְּאֹהֶל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֵת שֶׁהַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת בּוֹ וְאִי אֶפְשָׁר לִסְגּוֹר בַּעֲדוֹ לִמְנוֹעַ אֶת הַטֻּמְאָה (כְּדִלְעֵיל סָעִיף ז), צְרִיכִין לַהֲקִיצוֹ וּלְהַפְרִישׁוֹ שֶׁיֵּלֵךְ מִשָּׁם. וְאִם הוּא שׁוֹכֵב עָרוּם, אֵין לְהַגִּיד לוֹ, אֶלָּא יִקְרְאוּ לוֹ סְתָם שֶׁיֵּצֵא, בִּכְדֵי שֶׁיַּלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ תְּחִלָּה, דְּגָדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת. וּמִכָּל מָקוֹם לְאַחַר שֶׁנּוֹדַע לוֹ מִן הַטֻּמְאָה, אָסוּר לִשְׁהוֹת שָׁמָּה עַד שֶׁיַּלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ, אֶלָּא צָרִיךְ לָצֵאת מִיָּד.

יֵשׁ אוֹמְרִים, דְּגַם מֵת גּוֹי מְטַמֵּא בָּאֹהֶל. וְיֵשׁ לְזָהֵר כְּדִבְרֵיהֶם שֶׁלֹּא לֵילֵךְ עַל קֶבֶר גּוֹי. וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא גַּם מוּמָר נִקְבַּר שָׁם, שֶׁהַמּוּמָר דִּינוֹ כְּיִשְׂרָאֵל. וְגַם הַוָּלָד שֶׁיָּלְדָה מוּמֶרֶת מִגּוֹי, דִּינוֹ כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל.

מָתָר הַכֹּהֵן לְטַמֵּא לַקְּרוֹבִים, וּמִצְוָה לוֹ לְטַמֵּא לָהֶם. וְאֵלּוּ הֵן הַקְּרוֹבִים: אִשְׁתּוֹ הַרְאוּיָה לוֹ (שֶׁאֵינָהּ פְּסוּלָה לוֹ), אָבִיו וְאִמּוֹ, בְּנוֹ וּבִתּוֹ, וְאָחִיו וַאֲחוֹתוֹ מֵאָבִיו שֶׁהָיוּ בְּנֵי קַיָּמָא. אֲבָל לְסָפֵק נְפָלִים, אֵינוֹ מְטַמֵּא (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ר"ג סָעִיף ג). וְאֵינוֹ מְטַמֵּא לַאֲחוֹתוֹ שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לְאִישׁ. יֵשׁ אוֹמְרִים הָא דְּמָתָר וּמִצְוָה לְטַמֵּא לַקְּרוֹבִים, דַּוְקָא לְצֹרֶךְ קְבוּרָה אוֹ לְהָבִיא לוֹ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין וְכַדּוֹמֶה. וְלָכֵן בַּשַּׁבָּת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקָבְרוֹ בּוֹ בַּיּוֹם, אָסוּר לְטַמְּאוֹת לוֹ אֲפִלּוּ כְּדֵי לְשָׁמְרוֹ, וְנָכוֹן לְהַחְמִיר כֵּן. מִיהוּ לְצָרְכֵי קְבוּרָה, וַדַּאי מִצְוָה לְטַמֵּא לָהֶם. וַאֲפִלּוּ יֵשׁ חֶבְרָא קַדִּישָׁא הַמִּתְעַסְקִים וְהוּא אֵינוֹ מִתְעַסֵּק כְּלָל, מֻתָּר לוֹ לִהְיוֹת שָׁם בַּבַּיִת, שֶׁמָּא יִצְטָרְכוּ לְאֵיזֶה דָּבָר. וְאֵינוֹ מְטַמֵּא לַקְּרוֹבִים אֶלָּא עַד שֶׁיְּסָתֵם הַגּוֹלֵל וְלֹא אַחַר כָּךְ.

כֹּהֵן שֶׁפֵּרְשׁוּ אֲבוֹתָיו מִדַּרְכֵי הַצִּבּוּר, אֵינוֹ מְטַמֵּא לָהֶם, וְלֹא לְמִי שֶׁאִבֵּד עֲצָמוֹ לָדַעַת. וְכֵן כָּל מִי שֶׁאֵין מִתְאַבְּלִין עָלָיו, אֵין הַכֹּהֵן מְטַמֵּא לוֹ (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רא).

אֵין הַכֹּהֵן מְטַמֵּא לְקָרוֹב אֶלָּא כְּשֶׁהוּא שָׁלֵם וְלֹא כְּשֶׁהוּא חָסֵר. וְלָכֵן יֵשׁ אוֹמְרִים, דְּאֵינוֹ מְטַמֵּא לְהָרוּג, דְּמִקְרֵי חָסֵר. וְנָכוֹן לְהַחְמִיר.

יֵשׁ כֹּהֲנִים הֶדְיוֹטִים נוֹהֲגִין לָלֶכֶת עַל קִבְרֵי צַדִּיקִים, בְּאָמְרָם שֶׁקִּבְרֵי צַדִּיקִים אֵינָם מְטַמְּאִים, וְטָעוּת הִיא בִּידֵיהֶם, וּצְרִיכִין לְמַחוֹת בָּהֶם (עַיֵּן בְּסֵפֶר פְּאַת הַשֻּׁלְחָן).

כְּשֵׁם שֶׁהַכֹּהֵן מָזָהָר שֶׁלֹּא לְטַמֵּא, כָּךְ מָזְהָרִים הַגְּדוֹלִים עַל הַקְּטַנִּים, שֶׁנֶּאֱמַר, אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים וְאָמַרְתָּ. וּמִדְּכְתִיב שְׁתֵּי אֲמִירוֹת, דָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכִרוֹנָם לִבְרָכָה, לְהַזְהִיר גְּדוֹלִים עַל הַקְּטַנִּים. וְדַוְקָא לְטַמְּאוֹתָן בְּיָדָיִם. דְּהַיְנוּ לְהַכְנִיסָן לְאֹהֶל הַמֵּת. אֲבָל אִם הַקָּטָן מְטַמֵּא מֵעַצְמוֹ, אֵין צְרִיכִין לְהַפְרִישׁוֹ. אַךְ אִם הִגִּיעַ לְחִנּוּךְ, יֵשׁ לְהַפְרִישׁוֹ. וְאִשֶּׁת כֹּהֵן מְעֻבֶּרֶת, מֻתֶּרֶת לִכָּנֵס בְּאֹהֶל הַמֵּת.

הַכֹּהֲנִים אֵינָם יְכוֹלִים לְכוֹף קְרוֹבֵי הַמֵּת שֶׁיְּמַהֲרוּ לְהוֹצִיא אֶת הַמֵּת מִמְּקוֹמוֹ כְּדֵי שֶׁיִּכָּנְסוּ לְבָתֵּיהֶם, אִם לֹא כְּשֶׁהַכֹּהֵן הוּא חוֹלֶה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָצֵאת מִבֵּיתוֹ, כּוֹפִין אֶת הַקְּרוֹבִים לְהוֹצִיא אֶת הַמֵּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא הַחוֹלֶה לִידֵי אִסּוּר דְּאוֹרָיְתָא. וְאִם הַמֵּת הוּא נֶפֶל, כּוֹפִין אוֹתוֹ בְּכָל עִנְיָן וַאֲפִלּוּ בַּשַּׁבָּת, לְהוֹצִיאוֹ עַל יְדֵי גּוֹי.